

Datum van
inontvangstneming

:

10/07/2024

Zaak C-398/24 [Pome]ⁱ

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

6 juni 2024

Verwijzende rechter:

Riigikohus (Estland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

5 juni 2024

Verzoeker en appellant:

A

Verweerder en geïntimeerde:

B

RIIGIKOHUS
(hoogste rechterlijke instantie, Estland)

Civiele kamer

BESLISSING

[OMISSIS]

Zaak Door A tegen B ingesteld beroep tot betaling van een schuldvordering en rente wegens te late betaling

[OMISSIS]

Verzoeker en aard van de vordering Rechtsmiddel van A

Partijen Verzoeker A

Verweerder B

ⁱ Dit is een fictieve naam, die niet overeenkomt met de werkelijke naam van enige partij in de procedure.

DICTUM**1. Het Hof van Justitie van de Europese Unie wordt verzocht om een prejudiciële beslissing over de volgende vraag:**

Betreft de omstandigheid dat de geldigheid van een forumkeuzebeding ervan afhankelijk is dat de natuurlijke personen die het beding zijn overeengekomen, in het kader van een economische en beroepsactiviteit handelen, zoals is bepaald in § 106, lid 1, punt 1, van het Estse wetboek van burgerlijke rechtsvordering, volgens welke een tussen natuurlijke personen overeengekomen forumkeuzebeding nietig is indien het in strijd is met § 104, lid 1, van dat wetboek, naar luid waarvan een geschil tussen natuurlijke personen dat door een gerecht op grond van een forumkeuzebeding wordt behandeld, met de economische of beroepsactiviteit van beide partijen verband moet houden, de materiële geldigheid van een overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegd gerecht in de zin van artikel 25, lid 1, eerste volzin, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking) („tenzij de overeenkomst krachtens het recht van die lidstaat nietig is wat haar materiële geldigheid betreft”)?

2. [OMISSIS] [schorsing van de procedure]**FEITEN EN VERLOOP VAN DE PROCEDURE**

- 1 Op 23 oktober 2023 heeft A (verzoeker) een vordering tot betaling van een schuldvordering tegen B (verweerder) ingesteld bij de Harju Maakohus (rechter in eerste aanleg Harju, Estland). Uit het verzoekschrift blijkt dat A en B in 2020 in Portugal zijn gaan samenwonen. Zij hebben daar op 3 mei 2022 voor gelijke delen de mede-eigendom van een woning gekocht. Op 27 augustus 2022 hebben zij een overeenkomst gesloten waarbij verzoeker zijn aandeel van 1/2 in de mede-eigendom van de woning aan verweerder heeft overgedragen en verweerder als tegenprestatie voor de verwerving van het aandeel van 1/2 een schuld jegens verzoeker heeft erkend, waarbij ook is bevestigd dat verzoeker 150 000 EUR aan de aankoop en renovatie van de woning heeft bijgedragen en dat verweerder zich door de verwerving van de volle eigendom van de woning voor dat bedrag op kosten van verzoeker heeft verrijkt. In dit verband zijn de partijen overeengekomen dat het materiële recht van de Republiek Estland (in het bijzonder de wet op het verbintenissenrecht en het algemene gedeelte van het burgerlijk wetboek) op de overeenkomst van toepassing is (artikel 7 van de overeenkomst), dat alle geschillen in verband met de overeenkomst door onderhandeling en te goeder trouw worden beslecht en dat de Harju Maakohus bevoegd is om kennis te nemen van alle geschillen die direct of indirect uit de overeenkomst voortvloeien, indien de partijen geen overeenstemming bereiken

(artikel 8 van de overeenkomst). Verzoeker is van mening dat de Estse rechter op grond van het forumkeuzebeding tussen partijen relatief bevoegd is om kennis te nemen van de vordering.

- 2 Bij beslissing van 15 november 2023 heeft de Harju Maakohus het beroep op grond van § 371, lid 1, punt 2, van de Tsiviilkohtumenetluse seadustik (wetboek van burgerlijke rechtsvordering; hierna: „TsMS”) niet ontvankelijk verklaard, omdat de rechter niet relatief bevoegd is om van de vordering kennis te nemen. De rechter in eerste aanleg heeft toegelicht dat artikel 25, lid 1, van verordening (EU) nr. 1215/2012 van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2012 betreffende de rechterlijke bevoegdheid, de erkenning en de tenuitvoerlegging van beslissingen in burgerlijke en handelszaken (herschikking) [hierna: „Brussel I bis-verordening (herschikking)”) bepaalt dat indien de partijen, ongeacht hun woonplaats, een gerecht of de gerechten van een lidstaat hebben aangewezen voor de kennisneming van geschillen die naar aanleiding van een bepaalde rechtsbetrekking zijn ontstaan of zullen ontstaan, dit gerecht of de gerechten van die lidstaat bevoegd is of zijn, tenzij de overeenkomst krachtens het recht van die lidstaat nietig is wat haar materiële geldigheid betreft. De rechter in eerste aanleg heeft daarom onderzocht of het forumkeuzebeding krachtens het Estse recht nietig was. [OMISSIS] Volgens § 106, lid 1, punt 1, TsMS is een forumkeuzebeding nietig, indien dit in strijd is met § 104 TsMS. Aangezien in het onderhavige geval het geschil geen verband hield met de economische of beroepsactiviteiten van de partijen (§ 104, lid 1, TsMS) en het forumkeuzebeding niet in de omstandigheden als bedoeld in § 104, lid 3, punt 1 of 2, TsMS was overeengekomen, is dit op grond van § 106, lid 1, punt 1, en § 104, lid 1, TsMS nietig.
- 3 Verzoeker heeft hiertegen een rechtsmiddel ingesteld en verzocht de beslissing van de rechter van eerste aanleg te vernietigen en de zaak terug te verwijzen naar deze rechter voor een uitspraak. Artikel 25 van de Brussel I bis-verordening (herschikking) staat het de lidstaten niet toe om aanvullende eisen te stellen aan de geldigheid van forumkeuzebedingen. De verwijzing naar het recht van de betrokken lidstaat in artikel 25 van de Brussel I bis-verordening (herschikking) verwijst naar het nationale materiële recht en niet naar het procesrecht. Derhalve dient de geldigheid van het beding te worden beoordeeld op basis van het materiële recht [dat wil zeggen in de Estse context voornamelijk op basis van het algemene gedeelte van het burgerlijk wetboek (TsMS) en de wet op het verbintenissenrecht] en niet op basis van het procesrecht (zoals § 104, lid 1, TsMS).
- 4 Overeenkomstig § 657, lid 1, punt 1, juncto § 659 TsMS, heeft de Tallinna Ringkonnakohus (rechter in tweede aanleg Tallinn, Estland) bij beslissing van 6 december 2023 de beslissing van de rechter in eerste aanleg bevestigd en het rechtsmiddel verworpen. Naar het oordeel van de rechter in tweede aanleg heeft de rechter in eerste aanleg de bepalingen van de Brussel I bis-verordening (herschikking) en de TsMS correct toegepast. De Brussel I bis-verordening (herschikking) heeft voorrang op de bepalingen inzake internationale bevoegdheid van de TsMS, maar artikel 25, lid 1, van die verordening verwijst naar het

nationale recht door te bepalen dat een internationale overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegd gerecht geen grondslag kan vormen voor de bevoegdheid, indien zij krachtens het recht van die lidstaat „nietig [is] wat haar materiële geldigheid betreft”. De rechter in tweede aanleg was het eens met de rechter in eerste aanleg dat bij de beoordeling of het forumkeuzebeding volgens het Estse recht in materieel opzicht geldig is, naast de bepalingen van het materiële recht, ook § 106, lid 1, en § 104, lid 1, TsMS moeten worden toegepast. Volgens de rechter in tweede aanleg verwijst de Brussel I bis-verordening (herschikking), die bepaalt dat de materiële geldigheid van een overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegd gerecht op basis van het nationale recht dient te worden beoordeeld, naar de noodzaak om te onderzoeken of een beding voldoet aan de in een lidstaat geldende materiële vereisten, waarbij de materiële vereisten met de vormvereisten worden vergeleken. Volgens het Estse recht (§ 104, lid 1, TsMS) zijn forumkeuzebedingen in principe alleen toelaatbaar voor geschillen die verband houden met de economische of beroepsactiviteiten van de partijen (de uitzonderingen worden in § 104, lid 3, TsMS genoemd). Het soort geschillen waarvoor een forumkeuzebeding kan worden overeengekomen, is een materiële en geen formele kwestie. Bijgevolg is een forumkeuzebeding dat in strijd is met § 104, lid 1, TsMS, ook in de zin van artikel 25, lid 1, van de Brussel I bis-verordening (herschikking) krachtens het nationale recht wat haar materiële geldigheid betreft nietig.

ARGUMENTEN VAN DE PARTIJEN

- 5 Verzoeker heeft een rechtsmiddel ingesteld met het verzoek om de zaak voor een uitspraak naar de rechter in eerste aanleg terug te verwijzen. Volgens hem kan § 104, lid 1, TsMS niet naast de Brussel I bis-verordening (herschikking) worden toegepast. De verwijzing naar het nationale recht in artikel 25 van de Brussel I bis-verordening (herschikking) is uitsluitend een verwijzing naar het materiële recht. Noch uit de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (hierna: „Hof”), noch uit de bewoordingen van de verordening blijkt dat de bepalingen van nationaal recht inzake het bevoegde gerecht de werkingssfeer van artikel 25 van de Brussel I bis-verordening (herschikking) zouden kunnen beperken. Derhalve is het tussen partijen overeengekomen forumkeuzebeding geldig.
- 6 Volgens verweerder is de Estse rechter niet relatief bevoegd om kennis te nemen van de vordering, omdat het tussen het partijen overeengekomen forumkeuzebeding krachtens § 104, lid 1, en § 106, lid 1, punt 1, TsMS nietig is.

STANDPUNT VAN DE VERWIJZENDE RECHTER

- 7 Volgens de verwijzende rechter is voor de beslissing over de ontvankelijkheid van het beroep, een prejudiciële beslissing over de uitlegging van artikel 25, lid 1, van de Brussel I bis-verordening (herschikking) vereist. [OMISSIS]

- 8 In casu zijn de rechters tot de slotsom gekomen dat het door partijen overeengekomen forumkeuzebeding ten gunste van de Harju Maakohus op grond van artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking), juncto § 106, lid 1, punt 1, en § 104, lid 1, TsMS, niet geldig was. De Riigikohus moet de vraag beantwoorden of de verwijzing naar het „recht van die lidstaat” in artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) in het geval van het Estse recht een verwijzing naar met name § 106, lid 1, punt 1, en § 104, lid 1, TsMS inhoudt.
- 9 Volgens § 106, lid 1, punt 1, TsMS is een forumkeuzebeding nietig, indien dit in strijd is met § 104 TsMS. § 104, lid 1, TsMS bepaalt dat een rechter een zaak kan behandelen op basis van een forumkeuzebeding, indien de partijen het bevoegde gerecht in een overeenkomst hebben aangewezen en het geschil verband houdt met de economische of beroepsactiviteiten van beide partijen, indien een overeenkomst verband houdt met de economische en beroepsactiviteiten van een partij en de andere partij de staat, een tot de lokale overheden behorende privaatrechtelijke rechtspersoon of een andere publiekrechtelijke rechtspersoon is, of indien beide partijen publiekrechtelijke rechtspersonen zijn. Krachtens § 104, lid 3, punten 1 en 2, TsMS is een forumkeuzebeding, ongeacht de bepalingen van § 104, lid 1, TsMS, geldig, indien het bevoegde gerecht werd aangewezen voor het geval dat de verweerder na het sluiten van de overeenkomst zijn woonplaats, vestiging of statutaire zetel naar het buitenland verplaatst of indien zijn woonplaats, vestiging of statutaire zetel op het moment van de indiening van het beroep niet bekend is of indien het bevoegde gerecht na het ontstaan van het geschil werd aangewezen.
- 10 Volgens de verwijzende rechter kan niet worden betwist dat artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) verwijst naar het recht van de lidstaat in zijn geheel, met inbegrip van de collisieregels, en niet alleen naar de bepalingen van het materiële recht van de betrokken lidstaat. Dit wordt bevestigd door overweging 20 van de Brussel I bis-verordening (herschikking). In het geval van Estland volgt uit artikel 1, lid 2, onder e), van verordening (EG) nr. 593/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 17 juni 2008 inzake het recht dat van toepassing is op verbintenissen uit overeenkomst (Rome I) dat de in casu relevante collisieregels in de Rahvusvahelise eraõiguse seadus (wet inzake het internationale privaatrecht; hierna: „REÕS”) zijn neergelegd. Overeenkomstig § 32, lid 1, REÕS is op een overeenkomst het recht van de staat van toepassing waarvan de partijen de toepassing zijn overeengekomen. In het onderhavige geval zijn de partijen in artikel 7 van de schuldovereenkomst overeengekomen dat op de overeenkomst tussen hen het Estse materiële recht van toepassing is (met name de wet op het verbintenissenrecht en het algemene gedeelte van het burgerlijk wetboek). Hoewel de partijen tegelijkertijd zijn overeengekomen dat de toepassing van de bepalingen van het internationale privaatrecht op de overeenkomst is uitgesloten, kunnen de partijen volgens de in Estland toepasselijke (collisie-)regels van het internationale privaatrecht de toepassing van de collisieregels op het forumkeuzebeding niet uitsluiten. Daarnaast bepaalt § 6, lid 3, REÕS dat wanneer de REÕS, zoals § 32, lid 1, REÕS, de toepassing van het recht van een andere staat voorschrijft, alleen het materiële recht van die staat op

de overeenkomsten van toepassing is. Volgens de verwijzende rechter geldt dit ook, indien in een overeenkomst de toepassing van het Estse recht is overeengekomen. Uit het voorgaande volgt dat het tussen de partijen overeengekomen forumkeuzebeding op basis van de bepalingen van het Estse materiële recht dient te worden beoordeeld. Volgens de verwijzende rechter kunnen dergelijke materiële bepalingen wat de geldigheid van een forumkeuzebeding betreft ook in het reglement voor de procesvoering zijn opgenomen, met name in § 104 en § 106 TsMS.

- 11 Partijen zijn het oneens over de vraag of de materiële geldigheid van een overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegd gerecht in de zin van artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) in het geding is, indien de geldigheid van een dergelijk beding in het Estse recht ervan afhankelijk is dat de natuurlijke personen die het beding zijn overeengekomen, in het kader van een economische of beroepsactiviteit handelen, zoals bepaald in § 106, lid 1, punt 1, en § 104, lid 1, TsMS. Naar het oordeel van de verwijzende rechter blijkt uit de bewoordingen van artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) en de rechtspraak van het Hof over overeenkomsten tot aanwijzing van een bevoegd gerecht niet duidelijk of een rechter bij de beoordeling van de geldigheid van een forumkeuzebeding op grond van artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) een regeling, zoals § 106, lid 1, punt 1, en § 104, lid 1, TsMS, mag toepassen, dat wil zeggen of de materiële geldigheid van een forumkeuzebeding naast bijvoorbeeld de vraag of een partij die een dergelijk beding is overeengekomen, handelingsbekwaam was of dat het beding in strijd is met de openbare orde of de goede zeden, ook de vraag omvat of de natuurlijke persoon die het beding is overeengekomen, daarbij in het kader van een economische of beroepsactiviteit moet handelen dan wel of het beding na het ontstaan van het geschil moet zijn overeengekomen. Volgens de verwijzende rechter is met name onduidelijk of de uitoefening van een economische en beroepsactiviteit door natuurlijke personen een materiële voorwaarde vormt en of de mogelijkheid om daarin te voorzien aan de nationale wetgever wordt overgelaten, dan wel of dit een vraag is die de materiële geldigheid van een overeenkomst tot aanwijzing van een bevoegd gerecht in de zin van artikel 25, lid 1, van de Brussel I-verordening (herschikking) niet betreft.

- 12 Gelet op het voorgaande acht de verwijzende rechter het noodzakelijk om het Hof om een prejudiciële beslissing te verzoeken [OMISSIS].

[OMISSIS] [herhaling van de prejudiciële vraag]

- 13 [OMISSIS] [schorsing van de procedure]

[OMISSIS]